

Heinrich Rahn Michael Ramtun

Disputatio Iuridica De Consuetudine, Seu Iure Non Scripto

Rostochii: Kilius, 1648

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn732583764>

Druck Freier Zugang

XLII.
7
DISPUTATIO JURIDICA
DE
CONSUETUDINE, *gewohnheit*
Seu oder nicht geschriebenes Recht
JURE NON SCRIPTO,

Quam

D. T. O. M. A.

PRAESIDE

Viro Magnifico atq; Consultissimo,

DN. HENRICO RASSEN,

J. U. Doctore & Professore Ordinario

& pro tempore Academiae Rectore, Prae-
ceptore meo venerando,

Publicè Exhibeo

MICHAEL RAMTUN,

Camm. Pom. A. & R.

Ad diem 23. Septembr. horis matutinis.

In Auditorio Majori.

I. G. 202. f

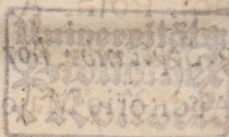
••[o]••

ROSTOCHII,

Typis NICOLAI KILII, Acad. Typogr.

ANNO M. DC. XLVIII.

DISPUTATIO JURIDICA
DE
CONSUETUDINE
JURE NON SCRIPTO

Typis Nicolai Kilii, Acad. Typogr.
Rostockiis
Anno MDC. XLVIII

CUM DEO.

THESIS I.

On in eleganter *Instit. d. Jur. nat. gent. & civ.* Jus civile distributum est in duas species, in scriptum scil. & non scriptum; illud legibus, hoc moribus constitutum dicitur in *l. 5. §. 1. ff. de extr. cogn.*

2. Et habet hoc locum tū, quando de jure scripto nihil apparet, cū mores imitentur legem, per *§. 9. Instit. d. Jur. nat. & l. 32. ff. d. 11* Ubi enim non reperitur lex Scripta, vel reperitur, sed non est in usu, tunc observari debet id, quod usus & frequentium actuum Consuetudo approbavit, modò non pugnet cum naturali ratione, ait *Myns. ad §. 9. Instit. d. 1. num. 1.*

3. Nec enim omnia legibus sancienda sunt, ac ne quidem possunt, *Cic. lib. 1. d. 11.* quæ autem definita reperiuntur, sunt, tam diversa sunt & varia, ut propter æquitatem ac Reip. utilitatem, consuetudine ac moribus hominum sæpè mutationem recipiant. *l. 2. ff. d. constit. princ. & prin. in med. Instit. d. codicill.*

4. Et hoc jus quasi jus gentium extra etiam Imperium Romanum, & omnium populorum benè institutorum commune est, *Wesemb. in parat. d. 11 n. 9.* ut nec ulla provincia, ne dicam civitas, aut villa sit, quæ non suas habeat consuetudines, testante *Gailio lib. 2. obs. 31. n. 2.*

5. Nonnulla igitur de consuetudinis materia tractaturi sumus, certò persuasi in hac nihil admodum peculiare, quod reliquis non conveniat, populus Romanus habeat, cum *Wesemb. d. 1.*

6. Antequam autem ad rei ipsius explicationem accedamus, removebimus ambiguitatem vocabuli ad meliorem nostrum intellectum breviter. Sumitur enim Vox Consuetudinis triplici modo.

7. Primò pro assuefactione hominis, quæ quid fieri consuescit,

sive bonum sive malum id sit, & tunc est meri facti, ut in l. 12. ff. d. pign. act. l. 50. §. fin. ff. d. l. legat. 1. quæ consuetudo non tantum hominibus, sed etiam animalibus competit, §. 15. Instit. d. rer. divis.

8. Secundò sumitur pro facto scil. plurium personarum, quod appellatur usus seu mos, & hæc inducit præsumptionem, cui statur donec probetur contrarium, secundum Host. quem allegat Cardin. in c. cum dilectus. d. consuet. l. 1. C. quæ sit long. consuet.

9. Tertio loco sumitur pro jure, ex usu & moribus populi descendens, & ut Justinianus ait, quæ legem imitatur, & cujus effectus idem, qui legis est, videl. ut ea populum non minus obliget, atq; jus consensu expresso receptum. l. 32. ff. d. h. Vultej ad § 10. n. d. r. 2. Instit. d. r. & de illa nobis sermo erit.

10. Quæ dicitur ratione causæ efficientis æm rē qōmē quasi communis assuetudo gloss. Instit. d. jur. nat. diuturnis utentium moribus & communi populorum assensu comprobata, jus quoddam factum, & sine scriptura natum, ex §. 9. Instit. d. jur. nat.

11. Jus, quod apud Romanos ab initio in scripturam redigebatur & præscribebatur, dicebatur speciatim lex; quod vero non scriptum erat, illud appellebatur Consuetudo; quæ inde à lege differt, quod lex expressè, consuetudo verò tacitè introducatur l. 32. d. h. nec interest an postea memoriæ causâ scripturâ comprehendatur, vel non, Bart. in d. l. n. 7. 8. & 9. 74. ibid. n. 36. Nam quod communi omnium consensu probatum est, nullam scripti auctoritatem desiderat. l. 36. ff. d. h.

12. Nec consuetudo esse definit, licet scribatur. Videmus hoc in consuetudinibus feudalibus, quæ licet scriptæ sint, nomen tamen consuetudinis retinent, nec jus scriptum fiunt. Oldendorp. in class. act. d. act. benefic. It in l. 2. tanta a. C. d. jur. veter. enucl. Bart. in l. 32. ff. d. h. num. 8. & 21. Wes. de h. num. 9. vers. Putant tamen. Zal. ad l. 32. num. 28. & 29. Treut. disp. 1. tb. 9. l. 6. ibiq; B.

13. Sed accedimus ad Definitionem, quæ à variis variè affertur. Nobis talis erit: Quod sit jus non scriptum, tacito civium consensu, legitimè comprobatum & receptum. Instit. d. jur. nat. gent. §. 9. & l. 32. 34. & 35. ff. d. h.

14. De-

14. Definito jam prælibato, ipsam definitionem in sequentibus examinandam reservabimus, aggredimur divisionem, & dicimus consuetudinem esse vel generalem, vel specialem.

15. Generalis, quæ in toto Imperio, seu Repub. universâ servatur, totamq; concernit communitatem & custoditur pro lege generali l. 32. ff. d. 11.

16. Specialis vero quæ unius tantum civitatis, sive loci homines obligat, & obtinet vim statuti, seu legis municipalis, vel in tota illa civitate, vel aliqua ejus parte ut in collegio, l. 1. C. quæ sit long. consuet. l. 6. prin. ff. quod cujuscunq; univers. nom.

17. Differunt autem statutum & consuetudo inter se; quod statutum expressum populi consensum, consuetudo verò tacitum habeat, Gail. lib. 2. obs. 31. n. 10. statutum quoq; in instanti fieri potest, consuetudo non: sed est similis homini, quæ non nisi temporis cursu perficitur. Hæc tamen potentior ac validior est statuto, illudq; facit filere, Reink. d. regim. secul. lib. 2. class. 2. cap. 9. n. 6.

18. Et possunt hæc duo in uno eodemq; loco esse, non ut confundantur, sed ut separata maneant. arg. l. 3. §. divus. s. ff. d. sepulch. viol. nec extenduntur extra territorium, seu locum, in quo vigent; quia sunt localia. Locales vero consuetudines & statuta non obligant, nisi in eo loco viventes. Et ubi Jurisdictio cessat, ibi statuti dispositio vim non obtinet, l. fin. ff. d. jurisdict.

19. Originem consuetudinis inquirere non tam necessarium est, præsertim cum ejus origo, à qua sit orta, plerumq; sciri non possit, uti in vetustis facile ignoratur initium, l. 28. ff. d. probat. neq; certus citari potest autor, sed prudentibus quasi sese insinuat, voluntates populi obscure primùm, deinde apertè sibi conciliat, postremò tantum acquirit autoritatis & gratiæ, ut regnet ac dominetur, nec jussa aut imperata fuit, sed ultro suscepta & quasi evocata, Reink. lib. 2. class. 2. c. 9. n. 4. & s. d. regim. secul.

20. Incepisse hoc jus à tempore Caini, refert Petr. Ravenn. in mater. consuet. & allegat. text. gloss. & Dd. in c. non est. §. jus. v. 6. diff. Verùm quicquid sit, nos non curiosè ortum indagabimus, sed quidnam inducendi potestatem aut jus habeat, inquiremus. Lex autem concessit hanc potestatem populo, l. 32. ff. d. 11. quod omnibus illis, qui leges aut statuta condere possunt, consuetudinem introducere

cerere liceat. Schneidew. *Instit. ad S. Ex non scripto. 9. num. 3. de H. & hoc in libero populo nullum dubium habet. Wesenb. in parat. de H. num. 9.*

21. Qui superiorem recognoscunt, illi subsunt vel cum certis pactis & conditionibus; & habent jurisdictionem, & alta jura publica: vel absolute, in totum, sine conditione. Isti consuetudinem introducere possunt sine consensu superioris, modo hujus jus non infringatur. Hi omnino non, nisi superior vel tacite vel expresse consentiat, *Zaf. ad l. 32. num. 25. & 26. de H. & Hunn. ad Treut. disp. 1. th. 9 q. 54.*

22. Collegia opificum, mercatorum vè, familias & fraternitates quod attinet, rectè scribit de iis *Zaf. in l. 32. de H. num. 27.* quod sint communitates omnino privatae, in quibus plures sint ut singuli, non ut universitates faciant, aut jurisdictionum activè habeant. Et exinde non posse inducere consuetudinem. Licet ejusmodi communitates sapius habeant usus quosdam & assuetudines, quæ instar juris membra earum ligent, non tamen faciant consuetudinem.

23. Hinc frustra quæritur, quis eam primitus introducere possit, mas vel femina, minor, unusvè homo. Nec enim consideratur, à quo orta sit consuetudo, id quod plerumq; sciri nequit, sed an in usum & notitiam popularem transierit, ait *Wesenb. in π. num. 9.* Quod si ergo inter mulieres consuetudo quædam diuturno tempore aliquo actu frequenter in usu sit, illa non ex consensu earum, sed ex patientia & consensu totius populi approbata censetur, nam illa quæ ad utilitatem publicam spectant, ab eis induci ac contradici possint. *c. dilecti d. arbitr.*

24. Origine modo considerata, ante omnia præsupponendusest tacitus populi consensus, qui est causa efficiens proxima *l. 32. ff. d. h. l. 33. l. 35. cod. & quidem præcipuum requisitum. Gail. lib. 2. obs. 31. n. 9.* Tacitus ille consensus declaratur rebus ipsis & factis, absq; suffragio *l. 32. §. 1. d. h.*

25. Hic ergo consensus excludit suffragium expressum. Nam si expresse aliquid constituitur, lex est. Et lex non nisi tanquam expressum à tacito differt. *Myns. obs. 41. n. 16. cent. 6. & operatur hic tacitus populi consensus tantum, quantum expressus in lege seu statu.*

statuto, Schneidew. ad § 9. Instit. d. l. n. genr. par enim sapius est virtus taciti, quam expressi. arg. l. 3. ff. si cert. petat.

26. Quæstio est an indistinctè majoris partis populi consensus ad introducendam Consuetudinem sufficiat? dist. inter populum habilem & minus habilem, oportet quippe ad legem vel consuetudinem populum esse habilem & idoneum, minus enim habiles ut furiosi, mente capti, pupilli, & mulier hinc non attenduntur.

27. In quibus vero consensus valet, in iis necessario debet esse directus: nam consuetudo errore introducta nullum sortitur effectum. Error enim tacitum populi consensum tanquam causam efficientem excludit. Gail. lib. 2. obs. 31. n. 11. Quamdiu vero de errore non constat tamdiu toleratur, comperto errore evanescit. Nam communis error jus non facit, sed potius malitias augeat. Arumæ disp. 1. § 22. ff. Cujac. 20. obs. 13.

28. Materia circa quam consuetudo versatur sunt res possibiles & honestæ. Rerum enim impossibile ac turpium nulla est obligatio, nullus contractus, & sic consequenter nulla consuetudo, neq; ullum jus esse videtur per l. 188. C. 188. ff. d. R. J. Jun. l. 15. d. condit. Justit.

29. Hinc Dd. rectè volunt consuetudinem sine ratione subsistere non posse, neq; æquitati contrariari, minusvè in se turpe aliquid continere, quod contra bonos mores est l. 39. ff. d. h. c. fin. d. consuet. nam sicuti jus nullum sine ratione sancitur, ita & consuetudo, non nudâ voluntate, sed ratione quadam certâ fulciatur, necesse est. c. 1. dist. 11. Novell. 134 c. 1. vers. male n.

30. Quænam autem dicatur rationalis, id arbitrio & dispositioni judicis committendum erit. Menoch l. 2. d. arbit. judic. cent. 1. cas. 82. Gail. lib. 2. obs. 31. n. 13. Wesemb. d. h. num. 9. qui considerabit, an ejus finis sit bonus vel malus. Schneidv. ad § 9. Instit. & nisi appareat ejus irrationabilitas, præsumitur rationalis, ut probatur in c. ill. Dist. 12.

31. Unde non valet consuetudo Poloniæ, quâ nobilibus hominem occidentibus, certâ pecuniâ cadaveri imposita redimere, poenam licuit. Treutl. disp. 1. th. 9. lit. b. Sic & ratione caret consuetudo maritima, ut bona naufragorum in commissum cadant. Authent. navig. C. d. furt. arg. S. fin. Instit. d. rer. divis. Constit.

Crim.

Crim. Carol. V. art. 218. Gail. lib. 1. obs. 18. n. 1. rectèq; contra eam in Camera sine clausula mandata decreta sunt. Gail. d. loc. num. 6.

32. Talis consuetudo in æternum non præscriptibilis est, per c. 1. & 2. d. consuet. in 6to. Jung. can. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. dist. 9. Hippolit. in repetit. l. 1. ff. ad l. Cornel. d. fcar. n. 82. cum seqq. licet quidem statuatur irrationabilem consuetudinem, cujus initij non extat memoria, præscribi posse, dum tamen contra legem divinam aut naturalem apertè non currat Wesemb. d. loc. num. 9.

33. Causam delinquendi præbens consuetudo improba censetur, qualis & illa ut uxor intra quinquennium non parturiens licitè ex concubinis procreare possit. Similiter & hanc ut filius spurrius patri succedat, multorum peccatorum mortalium causam esse ait Bart. in l. testamenti. ff. de testament. ord.

34. Econtrà vero valet consuetudo & jure civili dicitur rationabilis, quam bonam & moribus suis convenientem introducetes & observantes pro ratione Reip. existimant, licet iniquitatem aliquam contineat, Tiraquill. d. utraq; retract. in præfat. n. 75. modò tamen illa iniquitas utilitatem tantum, non honestatem publicam tangat, aut contra bonos mores tendat: quia salus populi suprema lex est. Reink. lib. 2. class. 2. c. 9. num. 10. jun. Zaf. ad l. 32. num. 64. de h.

35. Ad consuetudinem porrò ritè ac legitime constituendam, præter quam, quod ea cum ratione ac justitiæ regulis, cum jus sit, convenire debeat, hæc duo requiruntur, 1. diuturnitas temporis 2. frequentia actuum. l. 1. c. quæ sit long. consuet. l. an in totum. 3. c. d. adific. privat.

35. De Diuturnitate temporum non est una omnium Interpp. sententia. Quidam dicunt sufficere spacium longi temporis i. e. decem annorum, per verba longam consuetudinem in l. 1. C. quæ sit long. ibiq; Dd. Gail. d. 2. obs. 31. num. 3. Wesemb. d. h. num. 9. Et hoc tempus computandum esse à primi actus die. Gail. d. loc. De jure Saxon. requiri, ait Wesemb. d. num. 9. vers. secundo diuturnitate. 30. annos, & ulterius annum ac diem cum Falschio & Reinh. in diff. jur. civil. & Sax. par. 2. diff. 4. Alij inter jus Canonicum & civile distinguunt, vid. Gail. d. obs. num. 3.

36. Nec dubitamus, quin dissensus ille ortus sit ex eo, quod diversimo-

verſimodè in jure conſuetudinis fiat mentio. Vocatur inveterata conſuetudo in *l. 35. §. 1. d. ſ. longa l. 1. C. qua ſit longa conſuet. & l. 35. ff. d. ſ. longa va. l. 2. C. d. s. diuturna l. 33. ff. d. ſ.*

37. Verùm nos quantum temporis ſpacium ſufficiat, arbitrio Judicis committimus cum Treutl. *diſp. 1. theſ. 9. lit. e* & ibi Bach. ac Hunn. Reink. *d. Regim. ſecul. & Eccl. claſſ. 2. cap. 9. num. 13.* Menoch. *2. arbitr. judic. qq. caſ. 83. num. 6.* Idq; ex hac ratione, quod jure noſtro certum tempus non ſit definitum.

38. Præter hæc ad firmandam ritè conſuetudinem, requiritur actuum frequentia. *d. l. 1. C. qua ſit long. conſuet. & d. l. 3. C. de adific. privat.*

39. Quotnam verò actus requirantur, apud Dd. controverſum extat, quorum opiniones refert Mynſ. *in Reſponſ. 43. num. 43.* Nos cum Vulſcio *§. 9. Inſtit. h. t.* Treutl. Bach. & Hunnio *d. loc.* id, tanquam lege non definitum, itidem judicis arbitrio relinquimus, qui ex qualitate actuum conſiderari debet, quot neceſſarii ſint. *arg. l. 1. in ſin. ff. d. jur. deliber. l. 32. in prin. ff. d. uſur. l. 8. C. d. tranſact. l. 123. §. cum ita ff. d. v. O. Jang. Forſter. diſp. 1. th. 36.* Menoch. *d. arbitr. judic. quaſt. lib. 12. cent. 1. caſ. 81. n. 24.* Maſchard. *d. prabat. vol. 1. conſcluſ. 414.* Schœidew. *ad §. 9. n. 6. Inſtit.*

40. Similiter & id controvertitur, quales requirantur actus. Putamus non ſolùm judiciales, ſed etiam extrajudiciales habiles eſſe ad faciendam conſuetudinem, dummodo tales ſint, ut ex iis de tacito populi conſenſu conſtare poſſit, Gail. *2. obſ. 31. num. 8. cum aliis ibi alleg.*

41. Proinde duo ſufficiunt actus, ſive judiciales, ſive extrajudiciales, modò ita notorii ſint, ut in populi notitiam verſimiliter pervenerint. Præcipua enim conſuetudinis cauſa eſt tacitus populi conſenſus, qui non minus ex duobus actibus apparere & colligi poteſt, quàm ex pluribus. Gail. *d. obſ. num. 7.* Sichard. *ad Rubric. Qua ſit longa conſuet. num. 21.* Unde licet multi referantur actus, ſi tamen ex his non deprehendatur tacitus populi conſenſus, nihil pro conſuetudine operantur. Mynſ. *6. obſ. 41. num. 12.*

42. Aliquando unicum actum ſufficere, ſi ille tractum ſucceſſivum habeat, ſi ſcilicet duret decem annis continuis, tradit Sichard. *ad Rubric. C. qua ſit longa conſuet. num. 21.* Cui tamen valdè obſtare

B

videtur

videtur l. i. *C. quæ sit longa consuet.* ubi Imperator frequentem usum requirit. Ad ea enim, quæ uno casu contingunt, non facile jurā aptantur. l. 4. *l. 5. ff. d. h.*

43. Quamvis autem jus scriptum non soleat probari *dd. in l. 5. d. probat.* tamen consuetudinem non notoriam, quæ est jus non scriptum, allegans, eam probare tenetur. In facto enim consistit. *cap. 1. d. consfit. in 6to.* at factum non præsumitur sed probandum est. l. 10. *G. d. non numer. pecun. l. 1. C. quæ sit long. consuet.*

44. Et quidem in specie probanda est consuetudo, scil. in terminis controversis, & in loco, in quo controversia versatur. *Pruckm. consil. 9. num. 51. & 52. pac. 2. jun. Myns. Resp. 13. n. 19. & Wurmb. in Nuc. juris. lib. 1. tit. 2. contr. 11. num. 5. & aliquot seqq.*

45. Exacta hæc probatio exaudienda est de longæva & diuturna, non de immemoriali consuetudine, vim privilegii habente. In ea enim satis est, si testes deponant talem esse usum & consuetudinem, nullumq; extare, qui contrarium viderit, vel audiverit observari. *Wurmb. d. loc. num. 17. ex Olrad. & Decian.*

46. Neq; notoria consuetudo, præsertim generalis, indiget probatione, quales sunt consuetudines feudales. *Myns. obs. 96. cent. 5. nam quod notorium est, illud seipsum ostendit ac declarat, nec ullâ probatione opus habet, cap. 3. Extr. d. test. cog. cap. 9. d. accusat. Wesemb. d. probat. n. 7.*

47. Dicit tamen *Mynsing. s. obs. 96. num. 7. ex Decio*, etiamsi notoria consuetudo allegata non fuerit, nihilominus tamen iudicem posse eam supplere ex officio; faciunt, quæ habet *Gail. 1. obs. 31. n. 5. & Ob. 36. num. 16.* Cumq; notoria consuetudo jus certum sit, illam coram tribunali periti iudicis necessario non allegari tradit *Bocer. class. 1. disp. 4. th. 14.*

48. Probatur autem aut scripturis, puta libris publicis, attestatione seu scripturâ magistratuum, exemplis rerum judicatarum, &c. aut testibus ad minimum duobus. *Wesemb. d. h. nu. 9. Jung Zas. ad l. 32. de h. num. 46. & aliquot seqq.*

49. Testes ad probandam consuetudinem producti, de populi consensu, de diuturnitate temporis, & frequentia actuum cum ratione scientiæ deponere debent, *Gail. 2. obs. 31. num. 14. & 15. Myns. 6. obs. 41. num. 14. Wesemb. d. h. n. 9.*

50. Si

50. Si verò ex illorum dictis appareat, quod vario modo observatum fuerit, in casibus similibus non probatur per illorum testimonia consuetudo: quia ex actibus populi difformibus nulla legitima consuetudo introduci potest, propterea quod tùm unanimis populi consensus deficiat, *Myns. cent. 6. obs. 42. num. 2.*

51. Hic occurrit quæstio: An Doctori de consuetudine in scriptis suis attestante plena fides habenda, eiq; acquiescendum sit? Nos negativam juri & rationi convenientem arbitramur. Cum *Wurmbs. in Nucl. jur. lib. 1. tit. 2. contr. 11. num. 27. & seqq. & Reink. lib. 2. d. reg. sec. & Eccles. class. 2. cap. 9. num. 23. Ernest. Cothm. s. Repub. 1. num. 446. & seqq. wq; ad num. 468. Zas. ad l. 32. num. 48. d. h. licet Myns. affirmativam tueatur. 5. obs. 96. num. 2. & 3. eamq; communem esse & in Camera præjudicio confirmatam testetur ibid. num. 4.*

52. Nunc de effectibus consuetudinis legitimæ & satis probatæ dicendum erit. Quorum primus est, quod jus faciat, & pro jure ac lege observari debeat. *l. 32. l. 33. l. 35. d. h. adeoq; obliget ad observantiam & pœnam. l. 6. d. evict. l. 31. § 18. d. edil. edit. l. 32. § 6. d. administr. tutor. l. 16. § 9. d. pœn. l. 4. § fin. d. Publican. & Vexig. l. ult. infn. C. d. injur. § fin. Instit. d. sariid. Hinc & judex in judicando illam debet observare. Authent. jubemus. C. d. judiciis prin. Instit. d. offic. judic. adeo ut litem suam faciat, si contra consuetudinem pronunciet, secundum Dd. quos alleg. Wesemb. d. h. in fin. & Reink. d. regim. secul. & Eccl. lib. 2. class. 2. cap. 9. num. 28.*

53. Secundus effectus consuetudinis est interpretari legem. *l. 37. l. 38. d. h. Cuj. 8. Ext. d. consuet. in med.*

54. Tertius, confirmare legem. Leges enim instituuntur cum promulgantur: firmanur cum moribus utentium probantur. *can. 3. dist. 4.*

55. Quartus, derogare juri & legi communi, *Wesemb. d. h. in fin. ubi alleg. l. 6. prin. Quod cujusq; universi l. 13. § 1. comm. præd. l. 5. § 1. d. jur. immun. quod fit quando substantiâ manente legis, in aliqua circumstantia eam tollit, seu quando partem detrahit, quod est derogare l. 102. d. V. s. Reink. d. loc. num. 31.*

56. Quintus, abrogare legi, h. e. prorsus tollere legem, secundum *d. l. 102. d. V. s. si vid. & contrariam pro utilitate Reip. quam*

quod lege cautum est, inducat. Nam sicut lex tollit legem ita & consuetudo: quia non minus jus est, quam lex.

57. Hic observandum quod consuetudo, quæ contra legem esse dicitur, sit vel contra legis divinæ & naturalis decreta, quæ aut præcepta sunt, aut prohibitiones: vel contra ejusdem permissionem, seu quæ permissivè disponit. Contra prioris generis sancita nulla admittitur consuetudo, ut illa unquam possit abrogare. *cap. fin Extra d. consuet. junct. can. 7. dist. 11.*

58. Contra posterioris generis dispositiones juris divini & naturalis admitti potest consuetudo abrogatoria, sicut videmus septem testium numerum in testamentis, contra id, in ore duorum vel trium consistit verum: & servitutem contra illud omnes homines nasci liberos, introductam esse. Verùm contra jus merè positivum seu humanum si sit consuetudo, abrogandi vim habet. Cum, ut ante dictum, non habeat minorem vim, quam jus scriptum, *l. 32. d. 11. C. 9. Instit. d. 1. N. G. & C.* imò major lege vis ipsi tribuatur *d. 1. 32. in fin. C. 2. Feud. 1. vers. Legum autem. Wurm. in Nucl. Jur. lib. 1. tit. 2. contr. 7.* Exempla refert Gail. *1. obs. 36.*

59. Nam constitutum est jus civile ad utilitatem & salutem utentium; inde nulla lex civilis tam sancta esse potest, quin si salus populi exigit, per consuetudinem loci juri communi derogari possit, *Besold. in Polit. lib. 2. c. 2. n. 38.* Nisi lex ipsa specialiter prohibeat Consuetudinem contrariam admittendam esse, qualis est lex in Authent. *Cassa de SS. Eccl. vid. Reink. d. reg. secul. & Eccles. lib. 2. class. 2. cap. 9. num. 36.*

60. Generalis igitur consuetudo generalem legem abrogat tanquam contrariam, *l. 32. ff. d. 1. l. 2. C. qua sit long Consuet.* Hinc in materia feudali, in quâ legum civilium nullus locus est, nisi jure feudali deficiente, tantum adhibentur leges in subsidium *2. Feud. 1. prin. in fin.*

61. Specialis omnes in territorio inhabitantes obstrictos facit, non tantum in bonæ fidei, sed & in stricti juris judiciis. *l. 1. prin. ibi ex more regionis l. 39. §. 1. d. legat. 1. l. 34 d. R. J. Jung Gail. 2. obs. 8. num. 5. & 6. Junge. qua supra 11. 52. adduximus, quibus jam hoc uni cum addimus, Assessores Camera Imperialis non prius recipi, quam jurarint, se secundum Imperij Constitutiones & laudabiles locorum*

Con-

Consuetudines judicare velle. *Sammerng. Ordn. part. 1. tit. 57. ibi.*
Nach Ehrbahren vnd Landischen Ordnungen Statuten vnd Ge-
wöhnheiten. Gail 1. obs. 36. num. 14. ubi ait, id regulariter in omni-
bus omnium locorum iudicibus receptum esse, per text. in cap. ve-
nientes 19 ibi: firmant sacramento, quod secundum vestra civitatis con-
suetudinem iudicabunt. Ext. d. jurejur.

62. Coronidis loco subjungimus hanc q. An consuetudo pra-
 va excuset in delictis? Pro affirmativa pugnant. *can. 6. ibi unde nec*
à tali consuetudine averti possunt, & ideo cum venia suo ingenio relin-
quendi. Distin. 4. can. 7. caus. 32. q. 4. ibi: quando mos erat, crimen
non erat. Cap. sane. 2. Extr. de tempor. ordinat. glos. in cap. cum vene-
rabilis. 7. in verbo: migrasse. Extr. de consuet. Hinc Jason in l. 32. §. 1.
num. 8. de ll. ait. Diligenter nota illum effectum, quod consuetudo
etiam iniqua excusat à poena. Idq; probat ibi d. exemplis. Et Idem.
in l. un. §. hoc iudicium. num. 25 ff. si quis jus dic. non obtem. inquit:
Consuetudo & prava & iniqua & temeraria & injusta excusat à
poena. Jun. Eund. in l. servus. 20 num. 7. de jurejur. Hippol. de Mars.
ad l. 1. num. 47. & 48. de sicar. Anchon. Consil. 51. num. 4. & Consil.
283. num. 1. & 2. & alios. Exemplum hujus rei habemus in Domi-
tiano Imp. Rom. alioquin sævissimo. Hic scribas quæstorios ne-
gotiantes ex consuetudine, sed contra legem Clodiam, venià in
præteritum donavit, Suet. in Eius vita. cap. 9.

63. Pro Negativa faciunt *can. schisma. 34. caus. 24. q. 1. vers.*
nec lavigat crimen. cap. 4. ibi: in peccatis solam consuetudinem præ-
tendentes, ibiq; gloss. & cap. fin. Extr. de consuet. cap. Non satù 8.
Extr. de Simon. & in primis l. 3 vers. fin. C. de Episcop. Audien. Facit
Exemplum, quod habet Gell. Noct. Att. 20. cap. 19.

64. Sunt, qui decidendi causâ distinguunt inter pœnam tem-
 poralem, & divinam, quod iniqua consuetudo ab illa excuset, ab
 hac minimè, cum *gl. in d. can. 6. dist. 4. Jason. in d. l. un. num. 26.*
si quis jus dic. non obtem. vid. Tiraq. de pœn. temp. cap. 42. num. 2.
Grevæ 2. Conclus. 8. Consil. 1.

65. Distinguendum putamus cum jam dict. Tiraq. *d. l. num.*
24. & 25. num. 4. inter Consuetudinem publicam & privatam, seu.
 Consuetudinem loci & personæ, quæ assuetudo magis dicitur. Illa
 si tanquam pro jure recepta in ultimum relinquat, quod in se malum

est, ut furtum apud Spartanos, excusat à pœna magistratûs; quia licet ex se injustum, in ea tamen Repub. ubi pro jure observatur; justæ vices obtinet, aut certè liciti Assuetudo verò privata, quàm privatam consuetudinem multi dicunt, non solum non excusat à pœna sed & delictum auget. Diuturnitas enim temporis non minuit sed cumulat crimina *d. l. 3. in fin. Q. de Episcop. Aud. & gravius delinquunt, qui consueti peccant, arg. cap. ita not. ibi q. 3. l. 1. caus. 25. q. 1.* Hinc cuidam, qui per consuetudinem maledicere fuit solitus per sacramenta, passiones & vulnera Domini, pœnam gladij dictatam testatur Moll. 3. Semest. 2. idq; per Nov. 77. cap. 1. §. 1. jun. Jason. ad §. Item si quis. num. 61. & 62. Inst. de act. Treutl. disp. 1. 1b. 9. lit. b. ibi q. 3. Bach. Cum aliàs levior possit esse pœna maledictionis, Königl. Säkung von den Gotteslästern zu Wormbs. 1495. Reformation guter Policy in Ausspurg / tit. von Gotteslästungen vnd Geschwüren / & tit. von Gottes Schwüren vnd Fluchen & duob. seqq. tit. Reformation guter Policy in Ausspurg 1548. tit. 1. 2. 3.

4. 5. qui repetuntur in Policy Ordnung zu Franck.

fuit 1577. Jun. Can. 10.

caus. 22. q. 1.

SOLI DEO GLORIA.

Ad Dn. RESPONDENTEM.

L Emmata, R A M T U N I, de consuetudine
scribis,
Et publicè defensas,
Consuetudo quidem nobis solet altera dici
Natura, vitam dirigens.
Ast hanc non tractas, sed jus proponis & æquum;
Quod stringit absq; literis.
Jus tibi non scriptum placuit describere, Perge
De jure plura scribere;
Sedulus & cura jus. Te jus curet & ornet
Honore, laude, gloriâ.

Scrib.

PRÆSES.

Adm. RESPONDENTEM

Emm. A. M. M. de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Conuentione de conuentione

Consuetudines judicare velle. Cammerg.
Nach Ehrbahren vnd Landischen Ordn
wöhnheiten. Gail 1. obs. 36. num. 14. ubi a
bus omnium locorum iudicibus receptu
nientes 19 ibi: firmant sacramento, quod secu
suetudinem iudicabunt. Ext. d. iurejur.

62. Coronidis loco subjungimus ha
va excuset in delictis? Pro affirmativa pug
à tali consuetudine averti possunt, & ideo ca
quendi. Distin. 4. can. 7. caus. 32. q. 4. ibi:
non erat. Cap. sane. 2. Extr. de tempor. ordin
rabilis. 7. in verbo, migrasse. Extr. de consuet.
num. 8. de h. air. Diligenter nota illum effe
etiam iniqua excusat à poena. Idq; probat à
in l. un. §. hoc iudicium. num. 25 ff. si quis ju
Consuetudo & prava & iniqua & temer
poena. Jun. Eund. in l. servus. 20 num. 7. de
ad l. 1. num. 47. & 48. de sicar. Anthon. Co
283. num. 1. & 2. & alios. Exemplum huj
tiano Imp. Rom. alioquin sævissimo. Eli
gotiantes ex consuetudine, sed contra lege
præteritum donavit, Suet. in Eius vita. cap.

63. Pro Negativa faciunt can. schism
nec levigat crimen. cap. 4. ibi: in peccatis se
tendentes, ibiq; gloss. & cap. fin Extr. de c
Extr. de Simon. & in primis l. 3 vers: fin. C. d
Exemplum, quod habet Gell. Noct. Att. 20. c

64. Sunt, qui decidendi causa disting
poralem, & divinam, quod iniqua consuet
hac minimè, cum gl. in d. can. 6. dist. 4 Ja
si quis jus dic non obtem. vid. Tiraq. de pœ
Grevæ 2. Conclus 8. Consil. 1.

65. Distinguendum putamus cum jan
24. & 25. num. 4. inter Consuetudinem pub
Consuetudinem loci & personæ, quæ assu
si tanquam pro jure recepta inultum relinq
B 3

the scale towards document

Image Engineering Scan Reference Chart T263 Serial No.

Patch Reference numbers on ITT